

УДК 7.03:72.034.5:69

РЕВІТАЛІЗАЦІЯ ВОДОНАПІРНИХ ВЕЖ ЯК НАПРЯМ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ

СУВОРОВА Тетяна, БАЛЮК Катерина

ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
Українського державного університету науки і технологій, Дніпро, Україна
suvorova0873@gmail.com, balukkata00@gmail.com

У роботі розглянуто міжнародний та український досвід переосмислення водонапірних веж як об'єктів індустриальної спадщини. Проаналізовано сучасні наукові підходи до їхнього адаптивного використання, що передбачає інтеграцію нових громадських функцій у історичні технічні споруди.

Ключові слова: ревіталізація, водонапірна вежа, індустриальна спадщина, реконструкція.

ВСТУП

У сучасній архітектурній теорії та практиці значна увага приділяється проблемам збереження об'єктів індустриальної спадщини. Промислові та інженерні споруди, що відігравали важливу роль у розвитку міст у XIX–XX століттях, у багатьох випадках втратили своє первісне функціональне призначення. До таких об'єктів належать і водонапірні вежі, які після модернізації систем централізованого водопостачання часто залишаються без використання або поступово занепадають.

Попри це, подібні споруди мають значну архітектурну та історико-культурну цінність. Їхня вертикальна композиція, характерна силуетність і конструктивна міцність формують важливі акценти в структурі міського середовища. Завдяки цим особливостям водонапірні вежі можуть отримати нове життя шляхом переосмислення їх функції та інтеграції у сучасний міський простір.

Одним із найбільш ефективних підходів до збереження таких об'єктів є їх ревіталізація – процес оновлення та функціональної трансформації історичних споруд з урахуванням сучасних потреб суспільства. Світова практика демонструє, що колишні інженерні споруди можуть успішно перетворюватися на культурні центри, бібліотеки, освітні простори, оглядові майданчики або громадські хаби.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що в Україні зберіглася значна кількість водонапірних веж кінця XIX – початку XX століття, які потребують нових підходів до збереження та подальшого використання. У цьому контексті аналіз міжнародного досвіду ревіталізації таких споруд може стати важливим підґрунтям для формування сучасних архітектурних рішень у вітчизняній практиці.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є аналіз теоретичних підходів та практичних прикладів ревіталізації водонапірних веж у різних країнах світу з метою визначення можливостей їх адаптивного використання як сучасних громадських просторів.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1. Проаналізувати сучасні наукові підходи до адаптивного використання об'єктів індустріальної спадщини;
2. Розглянути реалізовані проекти ревіталізації водонапірних веж у різних країнах;
3. Визначити основні функціональні моделі трансформації таких споруд;
4. Окреслити перспективи застосування подібних практик у сучасному українському містобудуванні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Збереження індустріальної спадщини у сучасному світі дедалі частіше пов'язується з підходом адаптивного використання історичних споруд. Такий підхід передбачає збереження архітектурної цінності будівлі при одночасному пристосуванні її до нових функціональних потреб. Міжнародні організації у сфері охорони культурної спадщини наголошують, що повторне використання історичних об'єктів дозволяє не лише зберегти матеріальну структуру будівлі, але й забезпечити її подальше існування у сучасному міському середовищі.

Аналіз міжнародної практики показує, що водонапірні вежі можуть успішно адаптуватися до різних типів громадських функцій. Залежно від архітектурних особливостей споруди та містобудівного контексту вони перетворюються на культурні центри, освітні простори, музеї або туристичні об'єкти.

Одним із відомих прикладів є Jægersborg Water Tower у Данії, реконструйована архітектурним бюро Dorte Mandrup (рис. 1, а). У процесі трансформації було збережено циліндричну форму вежі, а внутрішній простір пристосовано для студентського житла та молодіжного культурного центру. Нові архітектурні елементи були інтегровані таким чином, щоб підкреслити оригінальну індустріальну структуру споруди [2].

Рис. 1 Приклади світового та вітчизняного досвіду ревіталізації водонапірних веж: а - Jægersborg Water Tower, Данія; б - Park Nauki Torus, Польща; в - Бібліотека «Водонапірна вежа», Китай; г - Jumbo, Велика Британія; д - Vezha Creative Space, Маріуполь, Україна.

Цікавим прикладом ревіталізації є також Park Nauki Torus у польському місті Цеханув (рис. 1, б). Колишня водонапірна вежа стала центральним елементом науково-освітнього комплексу з інтерактивними експозиціями та просторами для популяризації науки серед дітей і молоді. Така трансформація демонструє можливість поєднання історичної архітектури з сучасними освітніми функціями [3].

Ще одним прикладом є Water Tower Library у китайському місті Лун'янь, де стара інженерна споруда була інтегрована до структури нової бібліотеки (рис. 1, в). У проєкті поєднано сучасні архітектурні рішення зі збереженням окремих індустриальних елементів, що створює виразну атмосферу поєднання історії та сучасності [1].

У Великій Британії реалізується проєкт Jumbo Cultural Hub у місті Колчестер (рис. 1, г). Концепція передбачає перетворення історичної вікторіанської водонапірної вежі на багатофункціональний культурний центр з виставковими залами, освітніми програмами та просторами для проведення громадських заходів [5].

В українському контексті одним із найбільш відомих прикладів є Vezha Creative Space у Маріуполі (рис. 1, д). Історична водонапірна вежа початку XX століття була переосмислена як культурно-туристичний простір для проведення виставок, лекцій та громадських подій. Цей проєкт продемонстрував потенціал індустриальної архітектури як основи для формування сучасних креативних просторів [4].

Проведений аналіз наведених прикладів показує, що успішна ревіталізація водонапірних веж ґрунтується на кількох спільних підходах. Насамперед важливим є збереження історичної конструкції споруди та її архітектурного образу, оскільки саме ці елементи формують культурну та містобудівну цінність об'єкта. Водночас у процесі реконструкції активно використовуються особливості індустриальної естетики, які стають частиною нової архітектурної концепції інтер'єрів і зовнішнього середовища.

Не менш важливим є наповнення таких об'єктів сучасними функціями, що відповідають потребам місцевої громади. У більшості розглянутих проєктів водонапірні вежі перетворюються на культурні, освітні або громадські простори, які сприяють активізації міського життя. При цьому нові архітектурні рішення, як правило, поєднуються з історичною структурою будівлі таким чином, щоб не порушувати її автентичність.

Для України проблема ревіталізації подібних споруд залишається актуальною. У багатьох містах збереглися водонапірні вежі кінця XIX – початку XX століття, які нині не використовуються або перебувають у занедбаному стані. Їхнє переосмислення та пристосування до сучасних функцій може сприяти не лише збереженню архітектурної спадщини, але й формуванню нових культурних та громадських центрів у міському середовищі.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження показало, що ревіталізація водонапірних веж є ефективним інструментом збереження індустриальної архітектурної спадщини. Адаптивне використання таких споруд дозволяє поєднати історичну цінність об'єкта з новими функціональними потребами міського середовища.

Світовий досвід демонструє, що колишні технічні споруди можуть успішно трансформуватися у культурні, освітні або громадські простори, які стають важливими центрами соціальної активності. При цьому ключовим чинником успіху є збереження автентичності будівлі та гармонійне поєднання історичної структури з сучасними архітектурними рішеннями.

Для України ревіталізація водонапірних веж може стати перспективним напрямом розвитку міського середовища. Використання міжнародного досвіду, залучення місцевих громад та підтримка з боку державних і муніципальних програм можуть сприяти збереженню індустриальної спадщини та створенню нових культурних і громадських просторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. A glimpse into library transformed from water plant in Longgang. *People's Daily Online*. URL: <https://en.people.cn/n3/2022/1214/c90000-10184056.html> (дата звернення: 03.03.2026).
2. Dorte Mandrup. Jægersborg Water Tower. *Divisare*. URL: <https://divisare.com/projects/17188-dorte-mandrup-jaegersborg-water-tower> (дата звернення: 03.03.2026).
3. About the Park. *Torus Science Park*. URL: <https://parknaukitorus.pl/en/about-the-science-park/> (дата звернення: 09.03.2026).
4. Маріуполь: вежа та її легенди. *Репортер*. URL: <https://report.if.ua/statti/mariupol-vezha-ta-yiyi-legendy-foto/> (дата звернення: 03.03.2026).
5. Jumbo Water Tower – Heritage Restoration & Community Hub. *QODA Consulting*. URL: <https://www.qodaconsulting.com/project/jumbo-water-tower-heritage-restoration-community-hub/> (дата звернення: 03.03.2026).

SUVOROVA T., BALYUK K.

WATER TOWER REVITALIZATION AS AN APPROACH TO PRESERVING INDUSTRIAL HERITAGE

The paper examines international and Ukrainian experience in rethinking water towers as objects of industrial heritage. It analyzes contemporary scientific approaches to their adaptive use, which involves integrating new public functions into historical technical structures.

Key words: revitalization, water tower, industrial heritage, reconstruction.